

Boegbeelden groene sector

Branchevereniging VHG verzamelt 'boegbeelden': mensen die een bijzondere betekenis hebben (gehad) voor de groene sector. Door hun beroep, ervaring, expertise, visie of speciale activiteiten leveren ze een belangrijke bijdrage aan de waarde van groen in onze maatschappij. Door deze mensen te portretteren in VHG Magazine, kan de branche kennis nemen van hun inzichten en ideeën. We hopen dat deze verhalen inspireren om concreet invulling te geven aan het thema 'groen maakt gelukkig'. In dit nummer een gesprek over rentmeesterschap met graaf zu Ortenburg van landgoed Middachten.

Graaf zu Ortenburg van landgoed Middachten:

“Middachten is een landgoed in bedrijf”

Landgoed Middachten bij Arnhem is een bijzonder landgoed. Om meerdere redenen. In de eerste plaats bestaat het al meer dan 800 jaar en is het in die tijd nooit verkocht, maar steeds door vererving van de ene op de andere generatie overgedragen. Bovendien is het tot op de dag van vandaag een particulier landgoed. Door de eeuwen heen hebben families hun stempel gedrukt op de ontwikkeling ervan en er een unieke identiteit aan gegeven. Daarnaast is het een heel compleet landgoed. Het omvat een kasteel met bijgebouwen, tuinen, park, bossen en landerijen. Middachten kan met recht een levend monument worden genoemd: er wordt gewerkt, geleefd, gewoond en genoten.

Tekst: Annemieke Bos – Fotografie: Cornelia de Jong

Middachten is een van de grotere particuliere landgoederen in Nederland. “Het is een voorrecht om het te mogen beheren”, vertelt eigenaar Franz graaf zu Ortenburg. “Tegelijkertijd is het een grote verantwoordelijkheid. We willen het goed in stand houden en overdragen aan de volgende generatie. En dan zo, dat we er ook enigszins trots op kunnen zijn. Niet door steeds een stukje te verkopen zodat er na een aantal generaties nog een klein lapje overblijft waarop een kasteel staat dat veel geld kost, maar weinig inkomsten genereert.” Veeteelt, landbouw, bosbouw, fruitteelt en jacht, het waren en zijn nog altijd belangrijke bronnen van inkomsten voor Middachten. De kosten van het beheer en onderhoud hebben echter geen gelijke tred gehouden met die inkomsten. Het is noodzakelijk geworden om ook andere bronnen aan te boren. Daarom is het nu mogelijk om op kasteel Middachten te trouwen, te logeren, dine-

ren, lunchen of een receptie te houden. Jaarlijks wordt bovendien een sfeervol kerstfeest georganiseerd. “De grootste uitdaging is om de juiste ideeën op het goede moment te hebben. Kerst op Middachten trekt jaarlijks 10.000 bezoekers. Het was ooit een idee van mijn moeder en blijkt een heel goed idee.” De activiteiten worden zorgvuldig gekozen. “Je zou hier van alles kunnen organiseren, maar dat doen we niet. We wonen tenslotte zelf ook hier. De schoonheid van het landgoed en de cultuurhistorische waarde staan voorop. Onze strategie is om Middachten als parel in het landschap te behouden. Je hebt dan de keuze om het te conserveren door er een ‘glazen stolp’ overheen te zetten, of om het binnen bepaalde kaders te ontwikkelen. We hebben voor het laatste gekozen, maar wel met als uitgangspunt dat we de sfeer zowel binnen als buiten zo authentiek mogelijk houden.”

Geen museum, geen natuurpark
Geen glazen stolp dus over Middachten. “Het huis is geen museum. Het landgoed geen natuurpark”, stelt de graaf nadrukkelijk. “Ik beschouw het huis als een schilderij. De tuinen en het park eromheen vormen de lijst. Het is belangrijk dat het schilderij en de lijst bij elkaar passen. Beide moeten goed onderhouden zijn, ook gezien de verwachtingen van de bezoekers.”
Wat komt er allemaal kijken bij het beheren en onderhouden van het landgoed? “Zonder de inzet van medewerkers en vrijwilligers is het niet mogelijk om alles goed in stand te houden. We hebben een klein team in dienst waaronder de tuinbaas, boswachter en een parttime rentmeester. Het onderhoud van de tuinen is het meest intensief. De stichting Kasteeltuin Middachten is daarvoor verantwoordelijk. De uitvoering is in handen van medewerkers van Presikhaaf >

Graaf Franz zu Ortenburg

is de oudste zoon van graaf Aurel zu Ortenburg en gravin Isabelle van Aldenburg Bentinck, 24e erfvrouw van Middachten. Al op jonge leeftijd is Middachten aan de oudste zoon overgedragen, zodat een soepele generatiewisseling kon plaatsvinden. Sinds die tijd werd hij door zijn vader betrokken bij het beheer van Middachten. Daarnaast is hij in het bankwezen in London en Frankfurt gaan werken. De graaf is getrouwd en heeft drie zonen, die langzaam aan bij het beheer van het landgoed worden betrokken.

(sociale werkvoorziening gemeente Arnhem – red.) Dat zijn gemotiveerde en vaak zeer intelligente mensen die echter niet meer in staat zijn het tempo in het bedrijfsleven bij te houden.”

Natuurwaarden

Middachten is rijk aan cultuurhistorische waarde én aan natuurwaarden. Het landgoed biedt een grote variëteit aan landschappen. Het gebied loopt van de Veluwe tot aan de IJssel met een hoogteverschil van ruim 60 meter. “Er zijn hier prachtige bossen die bestempeld worden als A-locaties, met een zeer bijzondere vegetatie. Daar bestaan er maar enkele van in Nederland. De bossen zijn vrij toegankelijk voor recreanten, om van te genieten, maar het zijn ook productiebossen. Een boom groeit en levert op een zeker moment hout. Zo kunnen we oogsten wat de natuur ons levert. Nieuwe bomen planten doen we niet. Na het vellen wachten we op natuurlijke verjonging. Deze werkwijze noemt men ook

wel ‘geïntegreerd bosbeheer’. Het sluit aan bij de natuurlijke processen en scheelt in de kosten. Verder zijn er hier pachtboeren die agrarisch ondernemen in de melkveehouderij, aardappel- en graanteelt. Het zijn er weliswaar minder dan vroeger, maar ze vormen belangrijke economische dragers voor Middachten. Als zij goed functioneren, kunnen ze een goede pacht betalen en dat is weer gunstig voor het landgoed. Ook zijn zij de beheerders van ons cultuurlandschap. We exploiteren de landbouwgronden en bossen, waarbij we voortdurend keuzes moeten maken. We gaan er zeker verantwoordelijk mee om en houden rekening met de natuurwaarden. Cultuur en natuur gaan hier samen. Middachten is geen natuurpark, het is een bedrijf. Een landgoed in bedrijf, zo noemen wij het.”

Denken in generaties

Kenmerkend voor het beheren van een landgoed als Middachten is de focus op de lange termijn. “Je moet ver vooruit

kunnen zien, denken in generaties. We plegen de investeringen voor volgende generaties, het moet dus goed en zorgvuldig gebeuren. Het is een uitdaging op heel veel verschillende vlakken, waaronder bosbouw, landbouw, natuurbeheer, monumentenzorg, en restauratie. We zijn nu met nieuwbouwplannen bezig, ook dat is spannend. Bij alles wat we doen, letten we op dat we het ook zo doen dat het niet alleen geld kost, maar juist ook geld oplevert. Onze grootste zorg is dezelfde als voor iedereen: de onbekendheid van de toekomst. Je kunt het vandaag goed in orde hebben, maar je weet niet of dat over 10 of 20 jaar nog geldt. Daarom moeten we proberen vooruit te lopen. Achterstanden zijn heel lastig om in te halen.”

Delen met anderen

De grootste ambitie van de graaf is om financieel onafhankelijk te zijn van subsidiestromen. “Dat wil zeker niet zeggen dat ik af wil van mensen die meedenken en meepraten. Het is juist plezierig om een klankbord te hebben. We delen Middachten graag met anderen die willen bijdragen en er ook van willen genieten. Binnen grenzen weliswaar. Uiteindelijk is het de familie die het laatste woord heeft. De familie vormt het hart en de ziel van het landgoed. En dat zie je, dat geeft Middachten zo’n bijzondere charme. Het is de uitdaging om dat zo te houden door verstandig bezig te blijven en van kansen gebruik te maken en zeker ook de risico’s te onderkennen.” ■

Mijn groenplek

“Mijn favoriete groenplek is soms hier, soms daar op het landgoed. Dat hangt van het seizoen af. Ik vind het heerlijk om in het prieeltje te zitten waar ik geniet van het uitzicht op de bloeiende eenjarigen. Of bij de oranjerie als de kuipplanten bloeien. Als kind was de gracht rond het kasteel mijn favoriete plek. Ik voer daar rond met een roeiboot. Dat is moeilijk geworden, want de gracht is dichtgegroeid met waterlies. Plekjes te over dus, maar als ik rondloop zie ik van alles wat nog moet gebeuren. Het is genieten met een grote verantwoordelijkheid die op je schouders rust.”